

บทที่ ๖

การดำเนินนโยบายต่างประเทศระหว่าง พ.ศ. ๒๔๔๕-พ.ศ. ๒๔๔๘

ภายหลังที่รัฐบาลไทยการนำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ลงนามในสัญญาความร่วมมือกับญี่ปุ่นและประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกา เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๔๕ ด้วยความจำเป็นบังคับดังกล่าวแล้ว ญี่ปุ่นได้เข้ามาตั้งกำลังทหารไว้ในประเทศไทย เพื่อเป็นกำลังสนับสนุนการบุกเข้าสิงคโปร์และพม่าต่อไป นับว่าประเทศไทยต้องตกอยู่ในสถานะที่มีเอกราชแต่ไม่มีอธิปไตยที่จะดำเนินนโยบายการต่างประเทศตามความต้องการ ซึ่งการดำเนินการต่างประเทศจะต้องเป็นไปด้วยความเห็นชอบของฝ่ายญี่ปุ่น ซึ่งเข้ามามีอำนาจกำลังทหารควบคุมประเทศไทย ซึ่งนับว่าญี่ปุ่นมีอิทธิพลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยให้จำต้องดำเนินนโยบายต่างประเทศตามนโยบายของญี่ปุ่น ตั้งแต่วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๔๔๕ ถึงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๔๔๘ อันเป็นวันที่ญี่ปุ่นยอมแพ้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตร ซึ่งต่อมาประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศด้วยการเจรจาทางการทูตเพื่อยกเลิกสถานะสงครามกับอังกฤษและอเมริกา ซึ่งผลการดำเนินนโยบายการต่างประเทศของไทยได้สำเร็จลงด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา เป็นอิทธิพลสำคัญที่ทำให้ไทยได้รับเอกราชและอธิปไตยสมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง จนถึงปัจจุบัน

๖.๑ สถานะภาพของการเมืองที่เกิดขึ้นระหว่าง พ.ศ. ๒๔๔๕- พ.ศ. ๒๔๔๘

การเมืองภายในประเทศ ด้วยอิทธิพลของกำลังทหารญี่ปุ่น ที่เข้ามาประจำอยู่ในประเทศไทยภายหลังที่ไทยเซ็นสัญญาความร่วมมือกับญี่ปุ่น ซึ่งมีลักษณะที่คุกคามเอกราชของไทยตลอดเวลา จึงทำให้รัฐบาลไทยโดยการนำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ต้องดำเนินนโยบายต่างประเทศโอนอ่อนตามนโยบายของญี่ปุ่น ทั้งนี้เพื่อป้องกันกำลังทหารญี่ปุ่นในประเทศไทยปลดอาวุธทหารไทย ทั้งนี้เพราะจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มีแผนการที่จะใช้กำลังทหารขับไล่ทหารญี่ปุ่นออกนอกประเทศ เมื่อมีโอกาสแล้วนั่นเอง ด้วยเหตุนี้เมื่อญี่ปุ่นเข้ามามีอิทธิพลในประเทศไทย จอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงได้ให้มีการปรับปรุงคณะรัฐมนตรีขึ้นในวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๔๔๕ เพื่อขจัดพวกที่มีแนวความคิดต่อต้านญี่ปุ่นออกไป โดยได้ให้นายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังพ้นจากตำแหน่งไปเป็น

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งการปรับปรุงคณะรัฐมนตรีครั้งนี้ยังผลให้รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีศัตรูเกิดขึ้น คือพรรคพวกของนายปรีดี พนมยงค์ ได้พากันแสดงปฏิกริยาต่อต้านการกระทำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม และความไม่พอใจได้ทวียิ่งขึ้น เมื่อจอมพล ป. ได้ประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกา ทั้งนี้เพราะนายปรีดี พนมยงค์ ไม่เห็นด้วย จึงไม่ยอมลงชื่อในคำประกาศนั้น นับว่า การเมืองในประเทศไทยซึ่งเคยมีความสามัคคีกันตั้งแต่สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เป็นนายกรัฐมนตรื เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑ ได้เกิดการแตกแยกกันขึ้นภายหลังจากญี่ปุ่นบุกเข้าสประเทศไทย สำหรับจอมพล ป. ซึ่งเป็นหัวหน้ารัฐบาลคงดำเนินนโยบายร่วมมือกับญี่ปุ่นเพื่อป้องกันญี่ปุ่นปลดอาวุธทหารไทย และทำลายเอกราชและอธิปไตยของไทยตลอดมา แม้จะถูกฝ่ายญี่ปุ่นบีบบังคับทางด้านเศรษฐกิจและการเงินของไทยอย่างหนัก นอกจากนั้นยังให้ประเทศไทยขึ้นอยู่กับกระทรวงกิจการมหาเอเซียบูรพา เยี่ยงประเทศเมืองขึ้นทั้งหลายที่ญี่ปุ่นตีได้ รัฐบาลไทยแม้จะมีความคิดคัดค้านการกระทำของญี่ปุ่น ก็จำต้องยอมปฏิบัติตาม ซึ่งยังผลความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นดำเนินมาด้วยความเรียบร้อย อันทำให้แผนการกู้เอกราชของจอมพล ป. ตลอดจนขบวนการเสรีไทยซึ่งมีนายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้นำภายในประเทศและอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกา นายเสนีย์ ปราโมช เป็นหัวหน้าเสรีไทยภายนอกประเทศดำเนินการต่อต้านญี่ปุ่นได้ดำเนินการตลอดมาจนมีบทบาทสำคัญในการกอบกู้เอกราชของไทยในเวลาต่อมา ต่อมา กลางปี พ.ศ. ๒๔๘๗ หลังจากญี่ปุ่นเริ่มถอย จอมพล ป. พิบูลสงคราม เห็นว่าญี่ปุ่นไม่สามารถจะเอาชนะแก่ฝ่ายสัมพันธมิตรได้แล้ว จึงได้เริ่มแผนการต่อต้านญี่ปุ่นอย่างจริงจัง โดยยึดเอาเพชรบูรณ์ เป็นฐานทัพสำคัญในการต่อต้านญี่ปุ่น ซึ่งจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เสนอร่างพระราชกำหนดระเบียบราชการบริหารนครเพชรบูรณ์ พ.ศ. ๒๔๘๗ และร่างพระราชบัญญัติอนุมัติพระราชกำหนดจัดสร้างพุทธบุริมณฑล พ.ศ. ๒๔๘๗ แก่สภาผู้แทนราษฎร ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้กล่าวว่า เป็นความประสงค์ที่จะเอาเพชรบูรณ์เป็นฐานทัพโจมตีญี่ปุ่น แต่พระราชบัญญัติทั้ง ๒ ฉบับนี้ สภาไม่อนุมัติหลักการ ทั้งนี้เพราะรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามได้เกิดแตกแยกกันขึ้นแล้วดังกล่าว พรรคพวกของนายปรีดี พนมยงค์ จึงมีบทบาทที่ทำให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ต้องลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม

๑. วิเทศกรณีย์ (นามแฝง) เรื่องเดิม, หน้า ๔๔๘
 ๒. เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๐๗.

๒๔๔๗ ทอมานายคอง อภัยวงศ์ ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้า แต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีแทน จนถึงวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๔๔๘ ภายหลังจากที่ญี่ปุ่นยอมแพ้แก่สัมพันธมิตรเพียง ๒ วัน นายคอง อภัยวงศ์ จึงกราบถวายบังคมลาออกจากการเป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อปรับปรุงการเมืองภายในให้เข้ากับสถานะการณ์ที่เปลี่ยนไป ในขณะเดียวกันได้ประกาศพระบรมราชโองการประเทศ สันติภาพกับฝ่ายสัมพันธมิตร โดยถือว่าการประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกาของไทยเมื่อ ๒๕ มกราคม ๒๔๔๕ เป็นโมฆะในสมัยนายทวิ บุญยกฤต ซึ่งได้เข้าเป็นนายกรัฐมนตรีต่อจาก นายคอง อภัยวงศ์ เป็นเวลา ๑๗ วัน เพื่อหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช อัครราชทูตไทยประจำ สหรัฐอเมริกา หัวหน้าเสรีไทยนอกประเทศ ผู้ประกาศไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งรัฐบาลที่ไทยประกาศ สงครามกับอเมริกา และได้รวบรวมคนไทยในต่างประเทศดำเนินงานใต้ดินโดยได้ประสานกับ นายปรีดี พนมยงค์ หัวหน้าเสรีไทยภายในประเทศทำการต่อสู้กับญี่ปุ่น ซึ่งการดำเนินงานอย่างมี ประสิทธิภาพของขบวนการเสรีไทยครั้งนี้เป็นผลดีต่อฝ่ายสัมพันธมิตรอันเป็นปัจจัยสำคัญที่สหรัฐฯ- อเมริกาไม่ถือว่าไทยได้เป็นศัตรูกับสหรัฐอเมริกา ฉะนั้นเมื่อญี่ปุ่นแพ้แล้ว และหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีแทนนายทวิ บุญยกฤต เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๔๔๘ แล้ว ประเทศไทยจึงได้รับการช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาด้วยดี ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อเจรจาสันติภาพกับอังกฤษ ซึ่งอังกฤษไม่ถือว่าการประกาศ สงครามของไทยเป็นโมฆะ แต่ด้วยความสามารถในการเจรจาและการช่วยเหลือจากสหรัฐฯ- อเมริกา ประเทศไทยจึงไม่ตกอยู่ในฐานะประเทศแพ้สงคราม เช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่น ซึ่งตก อยู่ในฐานะบ้านเมืองเสียหายเนื่องจากถูกระเบิดประมาณ ๒ ลูก และยังถูกทหารฝ่ายสัมพันธมิตร ยึดครองประเทศอีกด้วย สำหรับสถานะการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นหลังจาก ญี่ปุ่นบุกเข้าสู่ประเทศไทยแล้ว ญี่ปุ่นได้เข้าโจมตีและทำลายกำลังของอเมริกา อังกฤษ และ เนเธอร์แลนด์ในเอเชียอย่างรวดเร็ว ภายในเวลา ๗ เดือน ญี่ปุ่นสามารถยึดครองดินแดน พิลิปปินส์ เกาะกวม ฮองกง มลายู พม่า ชวา หมู่เกาะบิสมาร์ค สุมาตรา บอร์เนียว เซเลบีส และติมอร์ ทำให้ญี่ปุ่นฐานะดีขึ้น เพราะได้ยึดครองแหล่งทรัพยากรที่เป็นประโยชน์ใน การทำสงครามในเอเชียใตทั้งหมด เช่น ดีบุก ยาง และน้ำมัน แต่เมื่อญี่ปุ่นได้รับการพ่ายแพ้ ครั้งแรกในเดือนพฤษภาคม ๒๔๔๕ ในการรบที่เกาะมิดเวย์ ซึ่งการรบครั้งนี้ญี่ปุ่นสูญเสียกำลังรบ

มาก โดยเฉพาะเครื่องบินซึ่งทำให้สหรัฐอเมริกาทรงความเป็นเจ้าอากาศในการรบครั้งต่อมา
 นับว่าการรบที่เกาะมิดเวย์เป็นหัวเดียวหัวต่อของการสงครามของญี่ปุ่น ซึ่งหลังจากการรบครั้งนี้
 แล้วการรบครั้งต่อ ๆ มา ญี่ปุ่นได้ประสบความสำเร็จเรื่อยมาจนพลเอกโทโจ นายกรัฐมนตรีของ
 ญี่ปุ่นจำต้องลาออกในวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๔๘๓ และต่อมาในวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๔๘๔ และวันที่
 ๙ เดือนเดียวกัน สหรัฐอเมริกาได้ทิ้งระเบิดปรมาณูที่เมืองฮิโรชิมา และเมืองนางาซากิ ตามลำดับ
 ทำให้ญี่ปุ่นต้องประกาศยอมแพ้แก่สัมพันธมิตรในวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๔๘๕ ซึ่งสถานการณ์
 สงครามคณเอเซียจึงได้สงบลง

๖.๒ อิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยระหว่าง พ.ศ.
 ๒๔๘๕ - พ.ศ. ๒๔๘๘

การดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยในระหว่าง ๔ ธันวาคม ๒๔๘๔ ถึง ๑๔
สิงหาคม ๒๔๘๘ นั้นขึ้นอยู่กับอิทธิพลของปัจจัยภายนอกเป็นส่วนสำคัญกว่าอิทธิพลของปัจจัยภายใน
ซึ่งการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์เมืองระหว่างประเทศที่เกิดขึ้น ย่อมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ
ดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทย เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปควย
อันเป็นผลให้ประเทศไทยรอดพ้นจากการตกเป็นประเทศที่พ่ายแพ้สงครามและประสบความสำเร็จ
แก่ประเทศ

ในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๕ จนถึงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๔๘๘ ประเทศไทยจะต้องดำเนิน
 นโยบายต่างประเทศเข้ากับฝ่ายญี่ปุ่นด้วยความจำเป็น ทั้งนี้เพราะญี่ปุ่นเป็นชาติที่มีอำนาจมากที่สุด
 ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนั้นญี่ปุ่นยังมีกำลังทหารอยู่ในประเทศไทยซึ่งพร้อมที่จะปลด-
 ออาวุธทหารไทย ยึดประเทศไทยเป็นเมืองขึ้นเมื่อใดก็ได้ ฉะนั้น จึงนับว่ากำลังอำนาจของญี่ปุ่น
 มีอิทธิพลเหนือการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทย โดยเฉพาะ ควยเหตุที่ไทยมีกำลังทหารที่
อ่อนแอกว่าญี่ปุ่นมาก ดังนายกรัฐมนตรี จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้คาดคะเนไว้ว่า ไทยไม่มี
 ทางที่จะต่อสู้ญี่ปุ่นได้เลย เพราะไทยมีกำลังทหารประมาณแสนคน รวมทั้งตำรวจควย ถ้าเปรียบ-
 เทียบกำลังอาวุธควยแล้ว ประเทศไทยไม่สามารถจะต่อคานญี่ปุ่นได้เลย แมก่อนสงครามไทยได้
 เจริญราชขออาวุธจากญี่ปุ่น ยังได้มาจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น นับว่ากำลังอำนาจของญี่ปุ่นเหนือไทย

มาก ค่ายเหตุนี้ไทยจึงต้องปรับนโยบายต่างประเทศตามอิทธิพลของญี่ปุ่นที่เห็นอกว่า เพื่อความ
อยู่รอดของประเทศชาติคั้งที่นายกรัฐมนตรี จอมพล ป. พิบูลสงคราม กล่าวภายหลังจากญี่ปุ่น
เข้ามาอยู่ในประเทศไทยว่า

"เราลองพิจารณาดูซิว่าจะมีทางอะไรที่จะเอาตัวรอดได้... เราควรจะนึกว่าสมัย
นี้กฎหมายก็ดี กิจธรรมก็ดี เราทำไม่ได้ เราจะต้องพึ่งอำนาจ และในการที่เราจะต้องปฏิบัติ
โดยการใช้อำนาจ เมื่อเขาใช้อำนาจ เราจะไปร้องว่าผิดกฎหมาย หรือเราจะร้องว่าผิด-
กฎหมายนานาชาติ หรือผิดศีลธรรมนั้น ผมคิดว่าปัจจุบันนี้เป็นการพนันสมัย ฉะนั้นเมื่อเราถูกขม-
เหง เราควรจะนึกว่าอำนาจของเรายังไม่มีพอ ฉะนั้นในการเรารอดมาได้ เราต้องนึกไว้อีก
การที่หนึ่งและทำให้ใจเย็นไว้แล้วเราหาทางแก้ไขประเทศชาติของเราได้รอดพ้นไปนั้น เป็นนโยบาย
ที่เราควรจะมีคโดยทำให้ใจให้เยือกเย็นไว้"

นอกจากนั้นจากหลักฐานที่เชื่อถือได้ นายกรัฐมนตรีจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้
กล่าวถึงนโยบายของไทยไว้ภายหลังญี่ปุ่นเข้าสู่ประเทศไทยแล้วถึงความจำเป็นที่ไทยจำต้องดำเนิน
นโยบายเข้ากับญี่ปุ่น

"การที่เราได้ตกลงไปแล้วนั้น ผมขอยืนยันว่ารู้สึกว่าเป็นทางที่ดีที่สุด เป็นทางที่จะ
ให้เราได้รอดพ้นไป และเป็นทางที่จะให้เราได้กู้ชื่อเสียงของเราคืนมาได้ ผมเห็นว่ามีทาง
เดียวคือทางนี้เท่านั้น แต่เหตุผลในเรื่องนี้ผมไม่สามารถจะชี้แจงได้และมีเหตุผลอีกหลายอย่างซึ่ง
ไม่สามารถที่จะบอกให้คนอื่นฟังได้ แต่ในหลักการนั้น ก็ว่าอยากจะขอให้ทุกคนยอมหวานอม
ขมกลืน พยายามที่จะผูกมิตรกับคนญี่ปุ่นเท่าที่จะสามารถทำได้ ซึ่งเป็นนโยบายของไทย"

คำกล่าวเหล่านี้เป็นสิ่งพิสูจน์ให้เห็นได้ว่า การดำเนินนโยบายของไทยจำต้องดำเนิน
ตามญี่ปุ่น เนื่องจากอิทธิพลทางทหาร ของญี่ปุ่นที่มาอยู่ในประเทศไทยขณะนั้นยังคงมีอยู่

ผลของอิทธิพลของญี่ปุ่นที่มีอำนาจเหนือการเมืองของไทย ทำให้เกิดขบวนการชาตินิยม
ต่อต้านญี่ปุ่นขึ้น คือขบวนการเสรีไทย ค่ายการนำของนายปรีดี พนมยงค์ และขบวนการเสรีไทย-

๑. เอกสารที่เชื่อถือได้, พ.ศ. ๒๔๘๔

นอกประเทศโดยการนำของหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ซึ่งขบวนการชาตินิยมได้คืบหน้าที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเมืองของไทยในเวลาต่อมา ซึ่งสามารถทำให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๗ จึงทำให้ประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศเข้ากับฝ่ายสัมพันธมิตรในเวลาต่อมามากขึ้น ขบวนการเสรีไทยนั้นนับว่าเป็นขบวนการชาตินิยมที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินนโยบายของชาติอย่างมาก ทั้งนี้ถ้าพิจารณาถึงบุคคลสำคัญที่เข้าร่วมงานเสรีไทยครั้งนั้นแล้วจะเห็นว่าทั้งบรรดาเจ้านายในราชวงศ์และผูกขาดเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดิน เมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๘๔ และนายทหารซึ่งทางการเมืองโดยทั่วไปก็ไม่มองรอกันนัก แต่ขบวนการเสรีไทยซึ่งมีทั้งทหาร พลเรือน และประชาชน ได้รวมกันอย่างเสียสละและอย่างใกล้ชิด เพราะทุกคนเห็นว่าประเทศชาติอยู่ในฐานะที่เป็นอันตรายแก่เอกราชและอธิปไตย ภัยเหตุนั้นประชาชนคนไทยตลอดจนข้าราชการจึงรวมกันก่อตั้งขบวนการขึ้นโดยมีจุดประสงค์ต่อต้านญี่ปุ่นอย่างลับ ๆ ตั้งแต่ญี่ปุ่นบุกเข้าประเทศไทยเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ แล้ว และต่อมาขบวนการชาตินิยมนี้ได้อุบัติความเข้มแข็งยิ่งขึ้น นอกจากนั้นรัฐบาลยังได้ส่งเสริมความรู้สึกชาตินิยมภายในประเทศอย่างแข็งขัน โดยเร่งเร้าให้ประชาชนเกิดความรู้สึกชาตินิยมในหมู่คนไทยไว้เสมอ นับว่าเป็นการต่อต้านญี่ปุ่นในทางอ้อม จึงนับว่าขณะที่ประเทศไทยจำยอมเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นอยู่ ประเทศไทยก็ดำเนินการสงครามกับญี่ปุ่นไปด้วยในทางอ้อมที่ปลูกให้ประชาชนเกิดความรู้สึกชาตินิยมต่อต้านญี่ปุ่นขึ้นด้วย ดังจะเห็นได้จากบันทึกของจอมพล ป. พิบูลสงคราม กล่าววา

"รัฐบาลได้พยายามชักชวนวีรชนกำลังญี่ปุ่น โดยไม่ให้ความสะดวก เกี่ยวกับเรื่องเครื่องอุปโภค บริโภค และสถานที่อยู่อาศัย ตลอดจนชักชวนกรรมการคมนาคม การสร้างถนนหนทาง และการสื่อสารของญี่ปุ่น คำนคนไทยก็พยายามกระตุ้นในทางศีลธรรม ภาษา และเรื่องต่าง ๆ ให้คงความเป็นไทยไว้ ขณะเดียวกันได้พยายามติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตรให้ช่วยเหลือพวกเสรีไทย และสะสมกำลังไว้เพื่อเตรียมรบกับญี่ปุ่นในขั้นสุดท้าย"

๔. คีเรก ชัยนาม, เรื่องเดิม, หน้า ๓๒๐.
 ๕. เนตร เขมะโยธิน, พลเอก, เรื่องเดิม, หน้า ๑๘.

นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ส่งเสริมทางวัฒนธรรม เพื่อมิให้ญี่ปุ่นก่ดินชาติทางวัฒนธรรม และรัฐบาลได้เตรียมการขยายเมืองหลวงไปอยู่เพชรบูรณ์ เพื่อใช้เป็นปรากฏการสุดท้ายในการต่อสู้กับญี่ปุ่น โดยถือเป็นช่องทางในการนำกำลังทหารไปอยู่ที่เพชรบูรณ์ ซึ่งรัฐบาลต้องถือเป็นเรื่องลับ ไม่อาจเปิดเผยจุดประสงค์ให้ประชาชนรู้ได้ ในคานการทหาร จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ดำเนินการต่อสู้กับญี่ปุ่นอีกประการหนึ่ง คือพยายามติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตรให้ทราบแผนการณ์ของไทย โดยได้ติดต่อกับกองทัพจีนที่มั่งคั่ง เติบโตอยู่กับกองทัพไทยระหว่างพรมแดนพม่ากับแคว้นยูนานของจีน ซึ่งผลการติดต่อกับกองทัพจีนนั้น ได้เกิดประโยชน์แก่ไทย โดยฝ่ายจีนจอมพลเจียงไคเช็ค ประธานาธิบดีของประเทศจีน ไม่ถือว่าประเทศไทยเป็นศัตรูกับจีน อันเป็นผลให้ไม่มีการรบระหว่างไทยกับจีนในทางภาคเหนือของไทย

การกระทำของฝ่ายรัฐบาลดังกล่าวเหล่านี้รัฐบาลต้องดำเนินการลับและใช้แผนการแฝง ซึ่งนับว่าการดำเนินงานของรัฐบาลได้เป็นการส่งเสริมให้ขบวนการชาตินิยมมีความเข้มแข็ง และมีโอกาสทำงานกอบกู้เอกราชของชาติได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แต่จอมพล ป. พิบูลสงครามก็ต้องออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไปในวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๔๘๙ เนื่องจากแพ้คะแนนเสียงในสภาดังกล่าว แต่งานของพวกขบวนการเสรีไทยได้ดำเนินต่อมาอย่างกว้างขวาง และได้ประสานงานกับฝ่ายทหาร พร้อมทั้งจะทำการรบขับไล่ญี่ปุ่น ในสมัยนายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ก่อนสงครามใกล้สิ้นสุดลง สถานะการณ์ภายในประเทศมีความตึงเครียดมากเกือบเกิดการปะทะกันควยอาวุธ เพราะญี่ปุ่นมั่นใจว่าไทยจะหักหลัง ก็พอดีญี่ปุ่นยอมแพ้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตร จึงไม่เกิดมีการสู้รบกันในประเทศไทย

เนื่องจากระหว่างสงคราม ขบวนการเสรีไทยได้ทำประโยชน์แก่ฝ่ายสัมพันธมิตรมาก เกี่ยวกับการสืบราชการลับ และข่าวต่าง ๆ ที่กองบัญชาการทหารสัมพันธมิตรที่เมืองแคนดีต้องการทราบ เสรีไทยนอกประเทศได้ร่วมกับเสรีไทยภายในประเทศอย่างใกล้ชิด และได้ประสานงานเป็นอย่างดี ในการให้ความช่วยเหลือแก่ฝ่ายสัมพันธมิตร จึงทำให้ฝ่ายสัมพันธมิตรเข้าใจ

๖. ไทยน้อย, ประสบการณ์ ๓๔ ปี แห่งระบอบประชาธิปไตย (พระนคร, ห้างหุ้นส่วนจำกัด แพร่พิทยา, ๒๕๐๔) หน้า ๔๖๑.

๗. หลวงหาญสงคราม, พลเอก, ชีวประวัติของพลเอกหลวงหาญสงคราม อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พลเอกหลวงหาญสงคราม (พระนคร, ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิwap, ๒๕๑๒) หน้า ๑๒๘.

ประเทศไทยคือโดยเฉพาอเมริกา ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือไทยอย่างค้ำคูณหลังเสร็จสิ้นสงครามแล้ว ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่าความพหุชาตินิยมที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในรูปของขบวนการเสรีไทย-ได้ให้ผลดีต่อประเทศไทยภายหลังเสร็จสิ้นสงครามแล้วเป็นอันมาก

ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยภายหลังญี่ปุ่นยอมแพ้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตร วันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๔๘๘ ประเทศไทยได้มีอิสระในการดำเนินนโยบายต่างประเทศมากขึ้นเมื่อญี่ปุ่นยอมแพ้แก่สัมพันธมิตรแล้ว โดยการตกลงใจของนายควง อภัยวงศ์ ได้ขอแยกกับฝ่ายญี่ปุ่นในการเจรจากับฝ่ายสัมพันธมิตร ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์ของโลกเปลี่ยนแปลงไป ฝ่ายสัมพันธมิตรกลับมามีอำนาจเห็นการเมืองของประเทศไทยแทนญี่ปุ่นโดยเฉพาะอังกฤษ ซึ่งพยายามที่จะถือว่าประเทศไทยเป็นศัตรูของอังกฤษ โดยถือสาเหตุที่ประเทศไทยประกาศสงครามด้วยเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ เป็นสิ่งสำคัญ เช่นอังกฤษได้ออกแถลงการณ์ว่า "เนื่องจากรัฐบาลไทยสมัยหนึ่งได้ประกาศสงครามกับบริเตนใหญ่ ฉะนั้นบริเตนใหญ่จึงได้ถือว่า สถานะสงครามเกิดขึ้นระหว่างไทยกับบริเตนใหญ่ ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา" ฉะนั้น เมื่อสิ้นสุดสงคราม ฝ่ายสัมพันธมิตรโดยเฉพาะอังกฤษ จึงพยายามดำเนินนโยบายเอาเปรียบประเทศไทยโดยถือว่าประเทศไทยเป็นประเทศแพ้สงครามด้วย และพยายามเข้าควบคุมทางเศรษฐกิจของไทย ตามสัญญา ๒๑ ข้อ ซึ่งมีหลายข้อกระทบกระเทือนเอกราชของไทยด้วย เช่น อังกฤษ จะควบคุมสินค้าเขาออกและ ขาว ยาง แร่ และเรียกค่าชดเชยค่าเสียหายจากสงคราม เป็นต้น ดังที่มีหนังสือพิมพ์โพสท์ กล่าววิจารณ์ว่า

"สนธิสัญญาสมบูรณ์แบบนั้น เป็นความยากลำบากแก่ประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขมีอยู่ ๒ ประการ คือ ประการแรกนั่นก็คือ ไทยจะต้องส่งข้าวถึงจำนวน ๑,๕๐๐,๐๐๐ ตัน ให้แก่สหราชอาณาจักรอังกฤษ ในเมื่อข้าวที่เหลือของไทยในขณะนั้นมีอยู่เป็นจำนวนเพียง ๗๕๐,๐๐๐ ตัน ในเงื่อนไขที่ไทยต้องไม่ทำการจำหน่ายข้าว ดีบุก ยาง และไม้สัก ออกนอกประเทศ เว้นแต่จะได้รับคำอนุญาตจากคณะกรรมการผสม... อังกฤษได้ปิดอ่าวหรือประเทศไทยอย่างกระตือรือร้นไม่ได้ และจากสนธิสัญญานี้ จะทำให้สถานการณ์เศรษฐกิจ-

ของไทยไม่อาจจะรอดพ้นจากวิกฤตกาลไปได้ ทั้งที่ไทยในขณะนี้ ก็กำลังประสบอยู่ในภาวะเงิน-
 เพื่อ" ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป ของโลกเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ-
 ดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยอย่างยิ่ง ทั้งนี้ประเทศไทยได้เปลี่ยนนโยบายการต่างประเทศ-
 ใหม่ จากการเข้าเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น เป็นการดำเนินนโยบายเข้ากับฝ่ายสัมพันธมิตรโดย
 รัฐบาล ซึ่งมีนายทวิ มุณยเกตุ ได้ออกประกาศพระบรมราชโองการประกาศสันติภาพ เป็นพันธ-
 ไมตรีกับทุกประเทศ เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๘๘ และถือว่าการประกาศสงครามของไทยกับ
 อเมริกาและอังกฤษเป็นโมฆะ เพราะนายปรีดี พนมยงค์ ไม่ได้ลงนามในฐานะผู้สำเร็จราชการ
 แทนพระองค์ในประกาศสงครามฉบับนั้น นอกจากนั้นประเทศไทยยังได้ปรับปรุงคณะรัฐมนตรีใหม่
 ภายหลังจากที่นายทวิ มุณยเกตุ เป็นนายกรัฐมนตรีได้ ๑๗ วัน ก็ได้ลาออกให้หม่อมราชวงศ์เสนีย์
 ปราโมช เข้าเป็นนายกรัฐมนตรีแทน ในวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๔๘๘

การดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยในสมัยรัฐบาลชุดหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช
 หลังสงครามแล้ว ได้ถูกอิทธิพลของชาติฝ่ายสัมพันธมิตรบีบบังคับอยู่มาก ซึ่งเป็นความจำเป็นที่รัฐบาล
 ไทยจำต้องดำเนินการเจรจากับฝ่ายสัมพันธมิตร เพื่อให้ประเทศพ้นจากสภาพการตกเป็นประเทศ
 ญพแสงคราม การดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยในขณะนี้มีจุดมุ่งอยู่ที่การทำให้ตัวหลุด
 พนจากสถานะสงครามที่มีกับสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ แต่เนื่องจากสหรัฐอเมริกาไม่ถือว่าไทย
 ได้ประกาศสงครามกับอเมริกา เพราะอเมริกาไม่ได้ประกาศสงครามตอบไทย และถือว่าไทย
 กำลังตกอยู่ในอำนาจบีบบังคับของญี่ปุ่น จึงไม่ถือว่าไทยเป็นศัตรูของอเมริกา ดังที่นายเจมส์-
 เบรินส์ รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศของอเมริกาได้ประกาศรับทราบประกาศสันติภาพของไทยว่า

"หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช อัครราชทูตไทย ได้ทำแถลงการณ์ของผู้สำเร็จราชการ-
 การแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแห่งประเทศไทย เมื่อ ๑๖
 สิงหาคม มาเสนอต่อกระทรวงการต่างประเทศอเมริกา ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
 ไทยกับประเทศนี้ คำแถลงการณ์นี้ได้แจ้งให้ถือคำประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๒๕
 มกราคม ๒๔๘๕ เป็นโมฆะ เพราะยึดรัฐธรรมนูญและไม่คงควยเจตนาของปวงชนชาวไทย

๘. เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้เข้ชตลอดมาว่า การประกาศสงครามในครั้งนั้น มีต้งควยเจตนาของ ประชาชาชาวไทย ด้วเหตุนี้ เราจึงมิได้ถือเอาคำประกาศสงครามฉบับนั้น และยังคงรับรอง สถานะของอัครราชทูตไทย กรุงวอชิงตันต่อไป และไม่รับรองรัฐบาลไทยในกรุงเทพฯ ซึ่งอยู่ใต้อำนาจญี่ปุ่น... บัดนี้เมื่อประเทศไทยไคพนจากอำนาจปัจจุามิตรแล้ว เราจึงไกรจะเห็น- ประเทศไทยไคกลับเข้อยู่ในสังคมนานาชาติเช่นเดิม ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นชาติเสรี มี อำนาจอธิปไตยและมีเอกราช ๑๐

นอกจากอเมริกาได้มีส่วนช่วยเหลือประเทศไทยในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ในการเจรจาท้ประเทศไทยหลุดพนจากสภาพพวยแพสงครามแล้ว ปัจจุบันภายในประเทศคืออิทธิ- พลของชาตินิยมที่แสดงออกในการ เป็นขบวนการเสรีไทย ซึ่งได้มีบทบาทมาตั้งแต่ญี่ปุ่นเข้าประเทศ ไทย และได้มีบทบาทต่อการเมืองของประเทศไทยโดยตลอดมา ซึ่งมีผลดีต่อการดำเนินนโยบาย ต่างประเทศของไทยเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะขบวนการเสรีไทยเป็นการรวมกำลังของพวกชน ชาตินิยมซึ่งต้องการขับไลญี่ปุ่นให้ออกไปจากประเทศไทย โดยต้องการให้ประเทศไทยได้มีเอ- กราชและอธิปไตยโดยสมบูรณ์ เนื่องจากคณะเสรีไทยที่เข้ามามีบทบาทเป็นรัฐบาลของไทยในระยะ หลังสงครามโดยมีหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี จึงช่วยทำให้ไทยได้รับการ ปฏิบัติที่ฉันทมิตรจากสหรัฐอเมริกาและอังกฤษในตอนต่อมา ทั้งนี้เพราะประเทศไทยได้เลิกมุกคด ที่เขาขวางและทำคุณประโยชน์แก่ฝ่ายสัมพันธมิตรมาโดยตลอด เป็นนายกรัฐมนตรี ฉะนั้น การ- เเจรจากับฝ่ายสัมพันธมิตรจึงสำเร็จลงได้ด้วยดี ดังเห็นได้จากคำแถลงการณ์ของนายเออร์ เพอสต์ เบวิท รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศของอังกฤษ เมื่อ ๑๙ สิงหาคม ๒๔๘๘ว่า

"รัฐบาลอังกฤษรับทราบความช่วยเหลือที่ได้รับจากขบวนการต่อต้านของไทย รัฐบาล อังกฤษจะไคพิจารณาประกาศสันติภาพของไทยด้วยความระมัดระวังก่อน เพื่อความมีมูลฐานเพียงพอแก่การที่จะจัดฐานะอันดีธรรมคาให้เขาสู่ระเบียบไคหรือไม่" ๑๑

ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่าขบวนการเสรีไทยซึ่งเกิดขึ้นจากพวกชาตินิยมภายในประเทศได้มี

๑๐. คีเรก ชัยนาม, เรื่องเดิม, หน้า ๔๘๔-๔๘๗.
 ๑๑. เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

ส่วนช่วยให้การดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยสำเร็จ กล่าวได้ว่ากจรดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๔๕๕-พ.ศ. ๒๔๕๘ บัจจัยภายนอกคือกำลังของประเทศญี่ปุ่นได้มีอิทธิพลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทย ก่อนการพ่ายแพ้ของญี่ปุ่นซึ่งเป็นผลให้ไทยจำต้องดำเนินนโยบายอ่อนโยนตามอิทธิพลของญี่ปุ่นด้วยความจำเป็น แต่เมื่อญี่ปุ่นพ่ายแพ้แก่สัมพันธมิตรแล้ว ประเทศไทยได้ปรับนโยบายต่างประเทศให้เข้ากับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนไป ซึ่งในระยะหลังนี้ บัจจัยภายในประเทศคือขบวนการชาตินิยมที่รวมกันเป็นขบวนการเสรีไทยได้มีบทบาทต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยในระยะหลังเดือนสิงหาคม ๒๔๕๘ ประกอบกับบัจจัยภายนอกคือบทบาททางการเมืองระหว่างประเทศของอเมริกาได้มีอิทธิพล ส่งเสริมให้การดำเนินนโยบายเป็นกลางของไทยได้สำเร็จผลลงด้วยดี

๖.๑ ผลของการดำเนินนโยบายของไทย ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๕๕-๒๔๕๘

การดำเนินนโยบายต่างประเทศของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในการอ่อนโอนตามข้อเสนอของญี่ปุ่นตั้งแต่ญี่ปุ่นยกกำลังทหารเข้าสู่ประเทศไทยเมื่อ ๘ ธันวาคม ๒๔๕๕ จนญี่ปุ่นพ่ายแพ้แก่สัมพันธมิตร เป็นผลดีแก่ประเทศไทยอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะรัฐบาลไทยได้ตระหนักแล้วว่ากำลังทหารไทยไม่สามารถจะต้านทานการรุกรานของกำลังทหารของญี่ปุ่นได้อย่างแน่นอน เพราะกำลังพลและกำลังอาวุธมีจำนวนและประสิทธิภาพต่างกันมาก หากรัฐบาลทำการต่อสู้นอกจากจะต้องตกเป็นเมืองขึ้นของญี่ปุ่นแล้ว ประเทศชาติและประชาชนจะต้องประสบความสูญเสียอย่างมาก เช่นเดียวกับเบลเยียมและเนเธอร์แลนด์ เพื่อลดการเสียหายของประเทศ รัฐบาลจึงจำต้องยอมตามข้อเสนอของญี่ปุ่น แม้อเอกราชและอธิปไตยของประเทศจะลดลงบ้างก็ยิ่งดีกว่า นอกจากนั้นประเทศไทยยังสามารถถนอมกำลังทหารและอาวุธไว้ต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติในภายหลังกด้วย เหตุนี้รัฐบาลจึงดำเนินนโยบายอ่อนโอนตามฝ่ายญี่ปุ่นตลอดมาดังกล่าว

ส่วนการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยภายหลังจากที่ญี่ปุ่นยอมแพ้แก่สัมพันธมิตร กล่าวได้ว่าเป็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เป็นผลดีแก่ประเทศไทยอย่างมาก นอกจากจะช่วยให้ประเทศไทยไม่ตกอยู่ในฐานะประเทศที่แพ้สงครามแล้ว ประเทศไทยยังได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติในเวลาต่อมาอีกด้วย